

VOORBIJ BIOLOGISCH OF BIOLOGISCH VOORBIJ?

De discussie over de uitgangspunten en regels voor biologische landbouw duurt voort. Tom Saat en Jan Overesch geven een signaal af en vormen met hun steunbetuigers het geweten van de sector. Met de formalisering van de EU-regels neemt de rechtstreekse invloed op de inhoud van deze regels af. Private merken zoals EKO-keurmerk en Demeter bieden een alternatief. Maar hoe staat het met onze ambities?

TEKST LEEN JANMAAT | FOTO ST EKO-KEURMERK

De biologische landbouw dreigt aan dezelfde dynamiek overgeleverd te worden als de gangbare sector. Grootafnemers stellen de eisen aan hoeveelheden en kwaliteit en zullen straks ook de prijzen bepalen. In economisch opzicht kunnen we niet om marktwerking heen. De vraag is of de biologische sector zijn eigenheid kan behouden of in de economische val loopt. Onder gangbare boeren gaat de discussie veelal over het behoud van gewasbeschermingsmiddelen omdat de gewassen zonder deze middelen verloren zouden gaan. Dezelfde discussie dreigt te ontstaan onder bioboeren. Denk aan het al dan niet toepassen van Tracer (Spinosad) in de biologische teelt. In Europa staat Demeter het gebruik van Tracer niet toe, voor een gelijk speelveld zou het beter zijn om dit soort middelen niet langer toe

te staan. Maar hierover besluit de politiek en die volgt weer haar eigen dynamiek. Private keurmerken bieden een mogelijkheid om aan politieke besluitvorming en afhankelijkheid te ontsnappen.

De KeurmerkenWijzer van Milieu Centraal geeft een overzicht van private keurmerken en bijbehorende eisen. Binnen de voedingssector zijn Fair Trade, EKO-keurmerk, Milieukeurmerk en Demeter de meest bekende. De KeurmerkenWijzer hanteert vijf aspecten bij de kwaliteitsbeoordeling: milieu, dierenwelzijn; mens en werk; controle en transparantie. Bij Fair Trade ligt de nadruk op mens en werk, terwijl dit onderdeel afwezig is bij het EKO- en Milieukeurmerk. Het EKO-keurmerk wordt vrijwel uitsluitend aan

“Private keurmerken bieden een mogelijkheid om aan politieke besluitvorming en afhankelijkheid te ontsnappen.”

Nederlandse bedrijven uitgegeven. Deze bedrijven voldoen aan de Nederlandse wetgeving en daarmee aan de criteria voor mens en werk, zo is de redenering. Toch wil stichting EKO-keurmerk de lat wat hoger leggen dan alleen de wetgeving.

René Heusschen beheert verschillende EKO certificeringsprogramma's en voorziet meer belangstelling voor het EKO-keurmerk: “Afgelopen jaar hebben we het winkelprogramma vernieuwd en daar een aantal duurzaamheidsthema's aan toegevoegd. Dat doen we samen met een actieve werkgroep waarin de winkelformules en de biologische winkelvereniging zijn vertegenwoordigd. Ook vanuit diverse deelsectoren van boeren en hun ketenpartners is er toenemende belangstelling om stappen te zetten die verder gaan dan de wettelijke voorschriften. Het vaststellen van aanvullende normen is een proces dat tijd en aandacht vraagt. We voeren nu gesprekken met ketenpartijen om te zoeken naar aanvullende eisen. Natuurwilde heeft dit al ingevuld voor biodiversiteit. Het wachten is op zuivelverwerkers om dit te omarmen. Draagvlak creëren bij de ketenpartijen voor de stappen die we gaan zetten, is cruciaal voor het succes. Uiteindelijk zal de markt bereid moeten zijn om de meerwaarde te vertalen ten gunste van de deelnemers.”

De uitdaging voor de naaste toekomst is om de geleverde inspanningen en prestaties beter zichtbaar te maken. Hiervoor is het noodzakelijk om data te verzamelen en te verwerken. In relatie tot doelstellingen, normen en maatregelen die bedrijven nemen, wordt er gewerkt met kritieke prestatie indicatoren (KPI's). Mogelijke indicatoren voor bijvoorbeeld het thema Sociaal & Eerlijk zijn:
Beschikbare arbeidsplaatsen op het bedrijf voor maatschappelijke functies (zorg, stage, e.a.) t.o.v. het totale aantal arbeidsplaatsen;
Tijdbesteding op jaarbasis voor het vervullen van maatschappelijke functies en taken (bestuurlijk, organisatorisch, cultureel, regionaal, enz.);
Aandeel biologisch/fairtrade bij aanschaf producten voor eigen gebruik.

AMBITIE VOLGENS ORGANIC 3.0 (IFOAM)

Om tot een verdere verduurzaming te komen binnen de biologische landbouw zonder de minimumnormen te verhogen, zal de sector en daarmee ook individuele bedrijven inclusief handel en verwerking, meer en meer de 'best practices' moeten toe passen op alle dimensies van duurzaamheid.

Binnen het project Bio Duurzaam zijn voor de verschillende thema's mogelijke KPI's geformuleerd en aangevuld met maatregelen die leiden tot stappen voorwaarts. Het doorontwikkelen van biologisch ofwel het aanscherpen van de regels vraagt om motivatie van de aangesloten biologische bedrijven. Het positioneren van het EKO-keurmerk en uitdragen van de EKO-visie en EKO-waarden vraagt betrokkenheid van alle ketenpartijen. De keten begint immers bij de consument.

Directeur Bert van Ruitenbeek van stichting Demeter ziet voor zowel EKO als Demeter kansen: “EKO-Holland is communicatief ijzersterk, aansluitend kun je met deelnemende bedrijven stappen zetten en hiermee zelfs je exportpositie versterken. De biosector zal vooral in het kader van de klimaatdoelstellingen scherper aan de wind moeten zeilen om aan de verwachtingen van de consument te voldoen. Met een gezamenlijke gevoel dat we met bio van eigen bodem ook aan een leefbare planeet bijdragen, ontstaat er nieuw elan.”

Demeter heeft z'n eigen pionierspositie in de markt en is momenteel bezig om sociaaleconomische criteria aan het keurmerk toe te voegen. Volgens Van Ruitenbeek blijft het Demeter keurmerk een belangrijke rol vervullen: “Een keurmerk kan soms een keurslijf zijn, maar het belangrijkste keurslijf waar we met z'n allen in zitten is de huidige economische situatie en de marktdynamiek die vooral waarden afroemt. Bedrijven kunnen zich alleen binnen een keurmerk doorontwikkelen als dit ketenbreed wordt gedragen en de meerwaarden niet alleen worden doorvertaald naar de consument, maar ook financieel worden vertaald naar de plekken waar deze waarden tot stand komen. Anders komen we in een negatieve prijs- en waarden-spiraal terecht.”

Kortom het is tijd om in de spiegel te kijken en stappen te zetten voorbij de regels voor biologische landbouw. De redactie van Ekoland nodigt u uit uw reactie op dit artikel te sturen naar: kopij@ekoland.nl ■

“Het is duidelijk dat je ontwikkeling nooit uitsluitend in regels kunt vatten.”

CERTIFICERING

Wat is er nodig voor certificering van aanvullende normen door het EKO-keurmerk? Een groep licentiehouders kan een verzoek indienen bij EKO voor aanvullende eisen onder het EKO-keurmerk. Na toetsing door de Technische Commissie vindt er een consultatie plaats van de stakeholders. Vervolgens wordt er in overleg met de indiener een normvoorstel gemaakt. Dit wordt voorgelegd aan alle licentiehouders van de betreffende deelsector. Bij minimaal een 2/3e meerderheid kunnen de aanvullende voorwaarden worden ingevoerd. Hierbij horen ook een eventuele overgangstermijn en een controle op de naleving.